

Op 26 januari 2020 is op het Landje van Top in Enkhuizen het “Levenslicht” ontstoken (zie onder). Ter nagedachtenis aan de omgebrachte Joodse inwoners van Enkhuizen zijn een paar woorden uitgesproken.

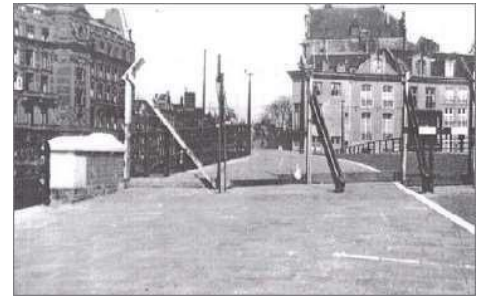
Goede middag, mijn naam is Jochem Kornalijslijper en ik zal u iets vertellen over een korte, maar zeker ook de heftigste periode uit twee eeuwen Joodse gemeenschap in Enkhuizen.

Eind jaren 30 was de Joodse gemeenschap hier sterk verkleind. Dat was in de twee eeuwen daarvoor wel anders geweest. Want nadat in 1734 een kleine gemeenschap officieel door de overheid werd erkend en hen werd toegestaan hun diensten te houden, groeide deze gemeenschap tot wel meer dan 100 leden die de beschikking hadden over een flink kerkgebouw, de Synagoge en met een eigen begraafplaats aan de Vest.

Men leefde hier in de provincie, “de Mediene” zegt men in het Jiddisch, vaak anders dan in de grotere steden. Men was daar meer gewend om in buurten en wijken samen te wonen, met als gevolg dat er meteen in het begin van de tweede wereldoorlog wijken konden worden afgebakend en afgesloten, waardoor er een Joodse getto ontstond.

In de kleinere steden en dorpen woonden men veel meer door de
gemeenschap heen en ging men, zonder hun Joodse ritens tekort te doen, op
in het plaatselijke leven.

In de jaren eind 1800, begin 1900, kromp de Enkhuizer bevolking. De
Joodse gemeenschap ging daarin mee en zo zien we dat er eind jaren 30 nog
ruim 30 Joodse bewoners in Enkhuizen zijn. Een schril contrast met wat
eens een vele male grotere gemeenschap was geweest.

Rond 1939/ 1940 groeide het aantal Joodse ingezetenen even door de
mobilisatie en later, toen de bezetting een feit was, kwamen er een paar
Joodse families uit Amsterdam bij die voor korte tijd in Enkhuizen kwamen
wonen.

Toen in 1942 door de bezetter een opgave werd gevraagd van de Joodse
bewoners, waren er ongeveer 38 Joodse inwoners en een aantal gemengd
gehuwden met hun kinderen in Enkhuizen woonachtig.

De reden dat het juiste aantal Joodse bewoners in Enkhuizen niet eenvoudig
is terug te lezen, komt omdat ze al snel verplicht werden te verhuizen, eerst
naar Amsterdam en daarna naar kamp Westerbork, waardoor ze in
Enkhuizen werden uitgeschreven uit de bevolkingsregistratie. Bijvoorbeeld
een oorspronkelijk in Enkhuizen woonachtig echtpaar die in 1942 nog een
dochter hadden gekregen, waren daardoor plotseling een Amsterdams gezin
geworden.

Het merendeel van de Joodse inwoners in Enkhuizen heeft kans gezien onder te duiken en heeft daardoor de oorlog overleefd. Dat dit mogelijk was is zeker niet in de laatste plaats te danken aan de hulp die men vanuit het Enkhuizer verzet en de bevolking heeft gekregen. Dat overleven werd letterlijk overleven, want er waren zoveel familieleden van de overlevenden vermoord dat niemand ooit kan zeggen dat het in Enkhuizen of waar dan ook wel meeviel. Tot de dag van vandaag, nu generaties verder, is het gemis en het onrecht voelbaar aanwezig.

Enkhuizen was ook een toevluchtsoord voor heel veel onderduikers uit andere plaatsen, waardoor er plotseling veel meer Joodse inwoners waren. En natuurlijk mocht niemand dit weten.

Jacob Elte

Alkmaar, 10 januari 1897 – Enkhuizen, 29 september 1943

Bereikte de leeftijd van 46 jaar

Beroep: Koopman

Sommigen hadden het “geluk”, mag je dat zo zeggen, dat ze “gewoon” zijn overleden.

Maar soms ging het gruwelijk mis en werden onderduikers verraden en afgevoerd naar verre oorden om te worden omgebracht. Zoals Abraham Benjamin de Vries en zijn vrouw Meintje de Vries-Koe, die in de “wachterswoning” werden aangehouden. Beiden zijn in Auschwitz omgebracht

Door: Redactie Joods Monument

Meintje 'Mina' Koe trouwde in oktober 1931 met Abraham Benjamin de Vries. Denkend dat zij geen groot risico liepen, besloot het echtpaar in eerste instantie niet onder te duiken. Later wel, waarop Meintje Koe haar haar bleekte. Met hulp van een spoorwegmedewerker kon het echtpaar onderduiken in een spoorweghuisje in Enkhuizen. Omdat in augustus 1942 een gearresteerde joodse man kans had gezien het politiebureau van Enkhuizen te ontvluchten, werd de politie opgedragen een zoektocht te organiseren waarbij Abraham de Vries en Meintje Koe werden gevonden. Via het Huis van Bewaring aan de Amstelveenseweg in Amsterdam belandde Meintje Koe in oktober 1942 in kamp Westerbork. Haar schoonzoon kreeg nog bericht dat zij in barak 83 verbleef en hem werd verzocht kleding te sturen. Meintje werd echter direct naar Auschwitz gedeporteerd.

Of Marianne Kooker-Vieijra en haar zoon Rudi Kooker aan de Karnemelksluis, die zijn verraden door Ans van Dijk, een beruchte jaagster op Joodse onderduikers, ook zij zijn in Auschwitz vermoord.

Eenzelfde lot onderging van de Enkhuizer Joodse gemeente, de familie de Groot van Westerstraat 133. Zij durfden niet onder te duiken en verhuisden naar Amsterdam, om vandaar te worden weggevoerd en te worden omgebracht in de kampen Auschwitz en Sobibor.

En ook de kleine Samuel Max Akker, het zes jaar oude zoontje van de borstelmaker op Westerstraat 266, werd op zijn onderduikadres verraden en omgebracht in Auschwitz.

Het is een Joods gebruik om bij het bezoek van een graf een steentje achter te laten, als teken dat je op bezoek bent geweest en aan de overledene hebt gedacht. Ik wil u vragen in gedachten een steentje neer te leggen voor de Joodse bewoners die vanuit Enkhuizen zijn weggevoerd, vermoord en geen graf hebben mogen krijgen.

Laten we hun namen lezen, zoals in deze dagen 102.000 namen worden voorgelezen in Westerbork.

Lea de Groot - Viskoop --- geboren 8 maart 1867 --- 19 februari 1943 --- Auschwitz --- 75 jaar

Hijman de Groot --- geboren 12 november 1898 --- 16 juli 1943 --- Sobibor --- 44jaar

Martha de Groot - Levy --- geboren 21 februari 1902 --- 16 juli 1943 --- Sobibor --- 41 jaar

Sara Lea de Groot --- geboren 31 december 1942 --- 16 juli 1943 --- Sobibor --- 6 maanden

Samuel Max Akker --- geboren 25 september 1936 --- 3 september 1943 _ Auschwitz -- 6 jaar

